

Ecologische beoordeling plaatsing lichtmasten op parkeerdekken bedrijventerrein Honderdland fase 2

Toetsing van mogelijke effecten van verlichting op Natura 2000-gebieden en beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming

Uitgevoerd door:

Tuitert Natuuronderzoek i.s.m. Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Honderdland Ontwikkelings Combinatie Beheer B.V.
Contactpersoon: Jochem Bos

Natuurbank Overijssel
Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten

BTW-ID: NL001388212B56
E: info@natuurbankoverijssel.nl
Tel: 0543-451142 / 06-14435700

Projectnummer en versie: AT/2021/16.12 Versie D1	Status: Definitief
Auteur: D. Tuitert	Rapportdatum: 16-12-2021

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel.....	3
1.2	Planvoornemen	3
2	Wettelijk kader.....	5
2.1	Wet natuurbescherming; Natura 2000	5
2.2	Wet natuurbescherming; beschermde soorten	5
3	Effecten en toetsing.....	7
3.1	Gebiedenbescherming (Natura 2000).....	7
3.2	Soortenbescherming	7
3.2.1	Afbakening	7
3.2.2	Vleermuizen	8
3.2.3	Faunatoren en leefgebied huismus	9
4	Conclusie.....	11
4.1	Gebiedsbescherming	11
4.2	Soortenbescherming	11
5	Aanbevelingen	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Momenteel vindt op bedrijventerrein Honderdland te Maasdijk de ontwikkeling van fase 2 van het bedrijventerrein plaats. Een deel van de bedrijfsgebouwen heeft een parkeerdek waarop werknemers van de bedrijven hun auto kunnen parkeren. Het voornemen is om lichtmasten te plaatsen op deze parkeerdekken zodat werknemers hier veilig kunnen parkeren. Hiervoor moet een planologische procedure worden doorlopen omdat dit niet past binnen de regels van het geldende bestemmingsplan. In dat kader is gevraagd om een ecologische beoordeling te maken van de mogelijke effecten van het plaatsen van de lichtmasten op beschermde gebieden (Natura 2000) en beschermde soorten. Voorliggende rapportage bevat deze ecologische beoordeling.

Figuur 1.1: Plangebied Honderdland Fase2.

1.2 Planvoornemen

Het planvoornemen is het plaatsen van lichtmasten op parkeerdekken van bedrijven op het bedrijventerrein Honderdland fase 2 om het veilig parkeren van medewerkers te kunnen faciliteren. Voor deze verlichting is vanuit de gemeente een aantal randvoorwaarden meegegeven:

- Gebruik lichtmasten op dakoppervlakten alleen wanneer dit noodzakelijk is en het dakoppervlak niet op een alternatieve manier kan worden verlicht; bijvoorbeeld in of onder de dakrand.
- Zorg er voor dat een zo groot mogelijk deel van het dakoppervlak verlicht kan worden zonder lichtmasten die boven de dakrand uitsteken.

- Overweeg een hogere dakrand of inbandige parkeeroplossing.
- Houdt de parkeerplaatsen op het dakoppervlak zo ver mogelijk weg van de dakranden; te beginnen bij de zijden grenzend aan de openbare ruimte en/of de zijden in de nabijheid van woningen.
- Houdt het aantal lichtmasten en de afmetingen van de mast en armaturen zo beperkt mogelijk.
- Zorg er voor dat de uitstraling naar de omgeving zo beperkt mogelijk is en maak zo veel mogelijk gebruik van gerichte (doel)verlichting. De uitstralingshoek van de lichtbron dient in ieder geval zodanig te worden gekozen, dat het licht gericht wordt op het dakoppervlak (binnen de dakrand) en niet daarbuiten. Deze uitstralingshoek is af te leiden uit de lichtverdelingscurve van het armatuur.

Op onderstaande figuur is aangegeven in welke zone van het bedrijventerrein de verlichting mogelijk geplaatst wordt.

Figuur 1.2: Begrenzing gebied waar lichtmasten op parkeerdeken geplaatst kunnen worden (rood omlijnd).

2 Wettelijk kader

2.1 Wet natuurbescherming; Natura 2000

De bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) in Nederland is geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Projecten of plannen die significante gevolgen kunnen voor deze beschermde gebieden, zijn in beginsel (zonder vergunning) niet toegestaan. De verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van Natura 2000-gebieden staan in artikel 2.7, eerste en tweede lid, Wet natuurbescherming:

Artikel 2.7

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Kern van de Natura 2000 toetsing zijn de instandhoudingsdoelstellingen die per Natura 2000-gebied zijn geformuleerd. Een project of plan mag er niet toe leiden dat de instandhoudingsdoelstellingen niet meer gehaald (kunnen) worden. Dan is sprake van significante gevolgen. Naast directe effecten (bijv. ruimtebeslag), dient ook gekeken te worden naar indirecte effecten als gevolg van externe werking (bijv. door geluid, licht en stikstofdepositie). De eerste stap in de toetsing is vaak een voortoets, waarin wordt getoetst of significante gevolgen voor Natura 2000-gebied op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Als significante gevolgen in de voortoets niet op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan is een passende beoordeling noodzakelijk. In dat geval is voor een project een vergunning noodzakelijk op grond van artikel 2.7 Wet natuurbescherming.

2.2 Wet natuurbescherming; beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming (Wnb) is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de wet zijn lijsten opgenomen met beschermde soorten. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere soorten (artikel 3.10 e.v.)

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel b, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ten aanzien van de andere beschermde soorten geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit ontheffingsplicht artikel 3.10 uit de Wet natuurbescherming. Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld dient bij overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb een ontheffing te worden aangevraagd. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de Wnb. Er is dan geen ontheffing nodig.

3 Effecten en toetsing

3.1 Gebiedenbescherming (Natura 2000)

Het bedrijventerrein Honderdland ligt in het stedelijk gebied van Maasdijk en maakt geen onderdeel uit van de begrenzing van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Solleveld & Kapittelduinen op ongeveer 2 kilometer afstand van het plangebied. Dit Natura 2000-gebied is aangewezen voor diverse habitattypen en voor 2 habitattoorten: nauwe korfslak en groenknolorchis. Beide soorten zijn niet gevoelig voor verlichting. Gelet op de grote afstand, de ligging van het plangebied in stedelijk gebied en het feit dat de kwalificerende habitattoorten voor het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen niet gevoelig zijn voor verlichting, kan een significante verstoring op voorhand met zekerheid worden uitgesloten. Nadere toetsing in de vorm van een passende beoordeling is niet aan de orde en er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Figuur 3.1: Ligging Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen ten opzichte van het plangebied (rood omcirkeld).

3.2 Soortenbescherming

3.2.1 Afbakening

Voor de realisatie van het bedrijventerrein zijn diverse natuuronderzoeken uitgevoerd. De meest recente is een aanvullend veldonderzoek van Van Der Helm uit 2017 naar vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Met name vleermuizen zijn gevoelig voor verlichting rondom hun verblijfplaats en op hun vliegroutes. Tijdens het veldonderzoek van Van Der Helm zijn verschillende soorten vleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied, waaronder enkele vliegroutes. Inmiddels is het bedrijventerrein deels gerealiseerd en is er reeds veel verlichting op het bedrijventerrein aanwezig. Maar zekerheidshalve wordt er vanuit gegaan dat de destijds aangetroffen vliegroutes van vleermuizen nog altijd aanwezig zijn. Mogelijke effecten van het plaatsen van extra lichtmasten op parkeerdekken op vleermuizen worden nader beschouwd in paragraaf 4.2.

Als compensatie voor het verlies aan verblijfplaatsen van huismussen en een exemplaar van de gewone dwergvleermuis zijn aan de randen van het terrein twee faunatorenns geplaatst en zijn gebiedsdelen ingericht als leefgebied voor huismussen. Hoewel de huismus een stedelijke soort is die gewend is aan verlichting in hun leefgebied, is het van

belang dat de faunatoren niet direct aangelicht worden door de extra lichtmasten die op parkeerdekken geplaatst worden. Dit wordt nader beschouwd in paragraaf 4.3.

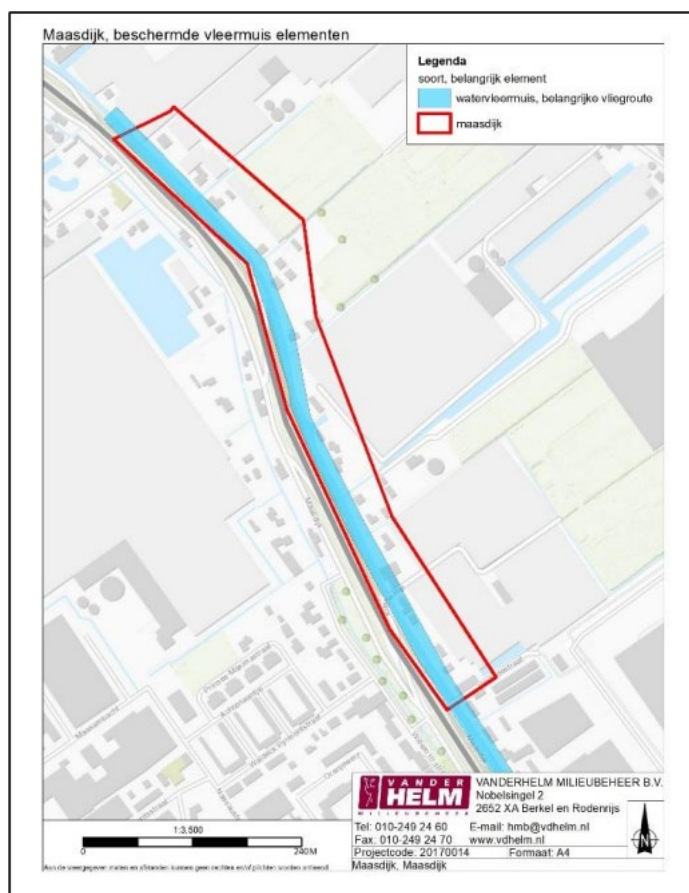
Uit de natuuronderzoeken blijkt dat er – behalve algemeen voorkomende broedvogels – geen andere beschermde en niet-vrijgestelde soorten in het plangebied voorkomen. Voor algemene broedvogels waarvan het nest niet jaarrond is beschermd geldt dat ze niet wezenlijk verstoord zullen worden door verlichting. Momenteel is vrijwel het gehele terrein al verlicht vanwege de bedrijfsactiviteiten die 24-7 op het terrein plaatsvinden. Indien vogels hier gaan broeden kan worden verondersteld dat verlichting geen invloed heeft op deze broedvogels.

3.2.2 Vleermuizen

Vliegroutes en foerageergebied in het plangebied

Tijdens vleermuisonderzoek van Van Der Helm is een vliegroute van gewone en ruige dwergvleermuizen vastgesteld langs de Maasdijk. De gewone en ruige dwergvleermuizen vlogen van het noorden richting het zuiden en volgden voornamelijk de woningen met tuinen, om vervolgens de dijk over te vliegen richting Maasdijk naar geschikte foerageergebieden. De vliegroute wordt door een gering aantal dieren gebruikt en er zijn alternatieven in de omgeving (tuinen aan de zuidkant van de Maasdijk). Volgens Van Der Helm is daarom geen sprake van een essentiële vliegroute.

Daarnaast is tijdens het vleermuisonderzoek een vliegroute van de watervleermuis vastgesteld. De watervleermuizen gebruiken daarvoor de watergang tussen de Maasdijk en de lintbebouwing. Naar alle waarschijnlijkheid komen de watervleermuizen uit het Staelduinsebos wat gelegen is net ten westen van Honderdland.

Figuur 3.2.2: Vliegroute watervleermuizen (Van Der Helm 2017).

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn er langsvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en enkele rosse vleermuizen in Honderdland Fase 2 vastgesteld. De rosse vleermuizen vlogen hoog over Honderdland Fase 2 en vertoonden geen binding met het plangebied. De foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen maakten vooral gebruik van de donkere tuinen in het plangebied, maar vertoonden geen specifieke binding met het plangebied. De betreffende tuinen van woningen zijn inmiddels verdwenen en er is sprake van een intensief gebruikt bedrijventerrein met veel verlichting. Aangenomen wordt dat er momenteel geen sprake is essentieel foerageergebied van vleermuizen in het plangebied.

Effecten en toetsing

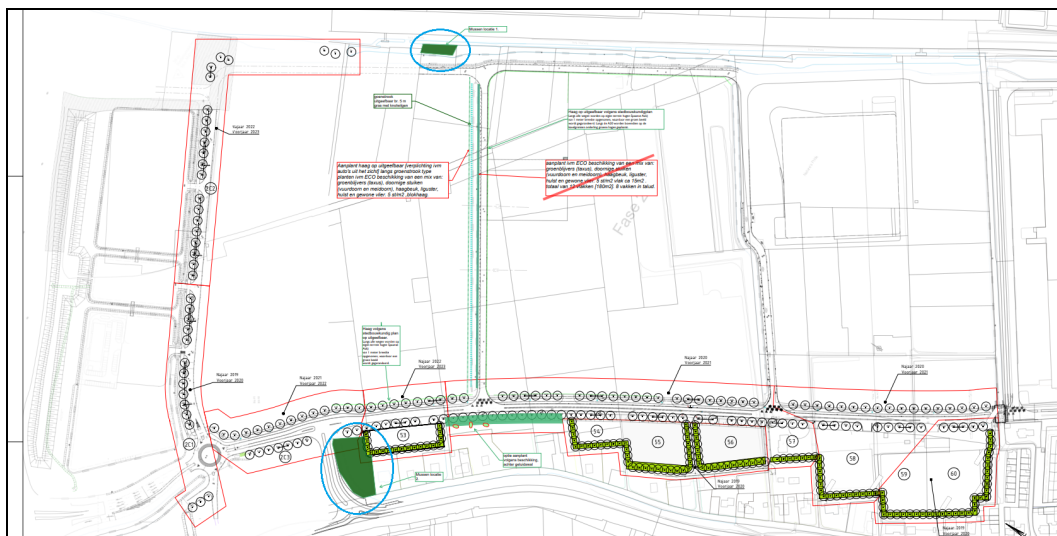
De voorgenomen activiteit betreft het plaatsen van lichtmasten op enkele parkeerdekken van gebouwen op het bedrijventerrein. Deze parkeerdekken zelf vormen geen essentieel foerageergebied of een vliegroute voor vleermuizen. De essentiële vliegroute van watervleermuizen loopt via een watergang langs de Maasdijk. Tussen deze watergang en de bedrijven waar extra lichtmasten op de parkeerdekken komen zit een afstand van ca. 100 meter en staan diverse woningen en/of bedrijfspanden. Directe lichtuitstraling vanaf de lichtmasten op de parkeerdekken op deze watergang is niet aan de orde. Dit kan extra gewaarborgd worden door de lichtmasten te voorzien van afschermkappen aan de kant van de watergang. Verlichting schijnt dan gericht op de parkeerdekken en straalt niet uit in de richting van de watergang en van de tuinen van de woningen langs deze watergang die een niet-essentiële vliegroute voor gewone en ruige dwergvleermuizen vormen. Een aantasting van de functionaliteit van de vliegroutes van de watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis is dan niet aan de orde.

Tijdens het vleermuisonderzoek van Van Der Helm zijn geen essentiële foerageergebieden van vleermuizen aangetroffen in het plangebied. Het bedrijventerrein is momenteel volop in ontwikkeling. Het is niet aannemelijk dat hier sinds het vleermuisonderzoek essentieel foerageergebied van vleermuizen is ontstaan. Mogelijk zullen op termijn vleermuizen gaan foerageren langs de randen van het bedrijventerrein waar is voorzien in de functie groen. Om te voorkomen dat deze groene inrichting op termijn door sterke verlichting niet geschikt wordt als foerageergebied voor vleermuizen kunnen de lichtmasten op de parkeerdekken het beste worden afgeschermd door middel van afschermkappen. Verlichting schijnt dan gericht op de parkeerdekken en straalt niet uit in de richting van de groenvoorzieningen langs de randen van het bedrijventerrein.

Indien de verlichting zodanig wordt afgesteld dat er geen directe lichtuitstraling plaatsvindt op de vliegroutes van vleermuizen en (potentieel) foerageergebied van vleermuizen, kan een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen worden uitgesloten. Er is dan geen ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

3.2.3 Faunatorens en leefgebied huismus

Als compensatie voor het verlies aan verblijfplaatsen van huismussen en van een exemplaar van de gewone dwergvleermuis zijn aan de randen van het terrein twee faunatorens geplaatst en zijn gebiedsdelen ingericht als leefgebied voor huismussen (zie figuur 4.3). Hoewel de huismus een stedelijke soort is die gewend is aan verlichting in hun leefgebied, is het van belang dat de faunatorens niet direct aangelicht worden door de extra lichtmasten die op parkeerdekken geplaatst worden. Beide locaties liggen aan de randen van het bedrijventerrein in gebiedsdelen met de functie groen. Zoals in paragraaf 4.2 is uiteengezet zullen lichtmasten op de parkeerdekken zodanig met afschermkappen worden uitgerust dat ze gericht op de parkeerdekken schijnen en geen sprake is van uitstraling van verlichting in de richting van de groenvoorzieningen langs de randen van het bedrijventerrein waar de faunatorens staan.

Figuur 3.2.3: Locatie faunatorens en leefgebied huismus (blauw omcirkeld).

Indien de verlichting zodanig wordt afgesteld dat er geen directe lichtuitstraling plaatsvindt op de locaties waar de faunatorens en aanvullende leefgebieden voor huismussen zijn voorzien, is geen sprake van een aantasting van de functionaliteit van deze faunatorens en leefgebieden. Het plaatsen van de lichtmasten heeft geen invloed op de voorschriften uit de ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming over de functionaliteit van deze faunavoorzieningen. Van een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen van huismussen en vleermuizen is geen sprake. Er is dan geen wijziging van de huidige ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming of aanvullend een nieuwe ontheffing noodzakelijk.

4 Conclusie

4.1 Gebiedsbescherming

De voorgenomen plaatsing van extra lichtmasten op enkele parkeerdekken van gebouwen op het bedrijventerrein Honderdland fase 2 leidt met zekerheid niet tot significante gevolgen voor omliggende Natura 2000-gebieden. Nadere toetsing in de vorm van een passende beoordeling is niet aan de orde en er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

4.2 Soortenbescherming

De voorgenomen plaatsing van extra lichtmasten op enkele parkeerdekken van gebouwen op het bedrijventerrein Honderdland fase 2 leidt niet tot een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten indien:

- Verlichting gericht op de parkeerdekken schijnt;
- Afschermkappen worden geplaatst waardoor strooilicht in de richting van vlieg-routes van vleermuizen en de geplaatste faunatoren en compensatiegebieden voor o.a. huismus zo veel mogelijk wordt beperkt.

In dat geval is geen ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

5 Aanbevelingen

Indien verlichting gericht op het parkeerdek schijnt en strooilicht op de omgeving door afschermkappen zo veel mogelijk wordt beperkt, kan verstoring van vleermuizen en huismussen voorkomen worden. Aanvullend zou nog gedacht kunnen worden aan het toepassen van vleermuisvriendelijke verlichtingskleur. Uit onderzoek blijkt dat vleermuizen minder gevoelig zijn voor amber kleurig licht waarbij de golflengte tussen de 580 en 600nm is. Hierdoor worden de vleermuizen minder gehinderd in hun gedrag. Een voorbeeld van een vleermuisvriendelijke verlichting is de Batlamp. De Batlamp heeft ledlichtjes die amberkleurig licht geven. Bij de lichtkleur is rekening gehouden met de zogeheten Human-Bat Response Ratio: voor welke lichtkleur zijn vleermuisogen ongevoelig en kunnen mensen de verkeerssituatie nog goed waarnemen. Dergelijke verlichting wordt door Rijkswaterstaat al veelvuldig toegepast langs Rijkswegen.